

Tas Latweefchu draugs.

1841. 4 Septbr.

36ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Peterburges. Augsti zeenigs Keisers tai nakti starp 20tu un 21mu August no sawa dahsa-pils Zarfkoje-Selo pa to zekku us balto Kreewu semmi irr aisbrauzis.

- No Kursemmes. Kad tas Kungs sawu schelastibu kahdam tuwakam rahda, tad karvam, kam sirdi atskann tee wahrdi: "lihgsmojatees ar teem lihgsmeem," prahs neffahs, tam Deewa eepreezinatam palihdseht pee Deewa flaweschanas. Tapehz dauds dauds lauschu bija sapulzejuschees scho treschpadfmito un tshetrpadfmito Augusta-mehnescha deenu Walteku mahzitaja nammâ. Walteku draudses wezzakajs mahzitaïs, Traugattis Sewraims Wridrikkis Katerwelds tannis deenâs eestahja sawâ astondefmit un ohtrâ dshwibas gaddâ, un tai peejde fmit un pirmâ gaddâ, kamehr winsch pee tahs draudses par mahzitaju bijis. Meefas spirtumu un prahs gaischumu Deews winnam lihds pat tam laikam taupijis, un winnam fwehtibu peefuhitjis pee tahs strahdashanas ta Kunga Jesus wihna dahsâ; — un kâ kahds wezs ohsols jauna mescha widdû stahw, to wezzo wiffu redsejis paluhstam, tâ winsch irr usskattams sawas draudses widdû, tohs, kas jau bij zilweku kahrtâ, kad atgahje, wiffus us duffeschanas weetu pawaddijis, un gan drihs tahdus ween aplahrt fewi eeraudsidams, ko pats no pat kristibas deenas lihds schim laikam pee dwehfeles buhschanas apfohpis. Pee sawas draudses fewim mihlestibu krahjis, sawus trihs dehlus, no kurreem tas wezzakais sawam tehvam par paligu mahzitaja ammatâ peelikts, ohtrs pee zittas draudses par mahzitaju, treschais, ar gohdu muhsu Keisera karra spehka polkowneeka kahrtu panahjis, taggad pee krohna-muischu waldishchanas teefas par lohjekli peelikts irr, sawus dehlus Deewam un zilwekem par labbu, fewim wezzuma gallâ par mihligu atspaidi redsejis paaugam, winsch preezigs sagaida ta Kunga aizinaschanu. "Tam Kungam lai irr gohds muhschigi!" tâ fazzija winsch, tâ fazzijam mehs wiffi, un kad wezzo tehwu bijam winna mahjâs apfweizinasuschu, un winnam no sirds labbu laimi us preekschu wehlejuschi, tad wiffi, tee zeenigi firfpehles kungi, diwidefmit un septini mahzitaji, kas tik no Piltenes, kâ no Grohbines prahwesta aprinka bija sapulzejuschees, lihds ar wiffeem draudses lohjekteem un dauds jitteem raddeem un draugeem, kas no klastuma un no tahlenes bij atnahkuschu, wiffi mehs steidsamees Deewa nammâ, to wezzo tehwu sawâ widdû

wesdami, — to pirmo deenu Wahzu draudse, to ohtro deenu Latweefchu draudse. — Pats wezzais ir pirmo, ir ohtro deenu teize to spreddiku, kad papreefsch Piltenes un Grohbines aprinka zeenigi prahwesti firds zillinatajus wahrduus tik us to wezzo, ka us draudsi bija runnajufchi. Skunstigi eemahzitas dseefmas tas starpes Deewam par gohdu tappe dseedatas, un to Deewakalposchanu beidsot to pirmo deenu wehl Apprikkles mahzitais, un to ohtro deenu Dohrbes Latweefchu draudses mahzitais zittus firdsmohdinatajus wahrduus fazzija. Urri wehl tai pirma deena wezs tehws sawam deklam, kas tai deena preefsch tschetrapadsmid gaddeem sawa lauliba bija eestahjis, jaunu dehlu kristija. — Draudse bija steigufees, sawam wezzam mahzitajam daschadi sawu mihslestibu parahdiht. Zeenigi firspheles fungi bija likufchi weenu dahrgu sudraba bikkeri wianam par gohda dahwanu patafsiht, un Latweefchu draudse bija naudu samettufi, lai wezzo mahzitaju nomahle draudsei par peeminnu us paaudsu paudsehm. Ur swehtu preeku, ar daschadahm beswainigahm lusteschanahm tahs diwi deenas paraddijam, un mehhs wiffi, kas tur bijufchi, luhdsamees Deewu, lai winsch spehzina muhsu swehtu apnemfchanahs: "sawas deenas ta skaitiht, ka gudru firdi dabbujam." — Weidsot wehl peeleeke te tohs, mums wiffeem wehl firdi atskannoschus wahrduus klahf, fo Dohrbes mahzitais fazzija:

Tew fenn dauds mihi apmirufchi,
Dee draugi tawas jaunibas,
Tew weenu paschu pamettufchi,
Lai tu wehl dohdi leezibas,
Ka Deews ar tehwa paglahbschanu
Irr astondesmit weenu gadd'
Tew panessis ar schehlofchanu
Un betwees tew par zetta wadd'.

Tu Deewu teifdams, ar mums nahjis
Us sawu mihtu basnizu,
Kur preefsch pufsfimtu gaddeem fahjis
To dwehflu gannu ammatu,
Kur tuhktoschus wairs ne eerangi,
Ko scheitan effi mahziis,
Lai winni Jesum paleef draugi,
Kas wiffus irraid pestijis.

Par sawu wezzu firmu gannu
Sa draudse schodeen preezajahs,
Un slawe Deewa schehlofchanu
Un wianam pateikt pafteidfahs;
Kad behrnu behrni wehl tew eerang,
Kam tu tohs tehws kristijis,
Ak lai eeksch tizzibas tee peerang,
Par gohdu tew, kas waddijis! —

Tu effi pats ar pasemmibu
Schè sawu balst pajehlis,
Un slawejis to ustizzibu
Sa Kunga, kas irr lihdsenjis.

Gohds Jesum, kas tew gribbej's raidiht
Eeksch sawa leela plaujama,
Tew lizzis paligu fagaidiht,
Eeksch jaunuma, ka wezzuma.

Gohds Deewam, kas tew peekuffufcham
Irr mihtu dehlu peedewis,
To nastu panest nepehioscham,
Zaur winnu to irr weeglojis!
Tu mahjas behrnu behrnus lehlo,
Kas tawu firdi preezina;
Un teem pehz tew buhs dauds jaschehlo,
Kad eefi sawa kappina.

Urr' mehhs, kas pehz tew usnehmufchi
To dwehflu gannu ammatu,
Tew wezzu tehwu swehtijufchi,
Nu Jesum nessam teifchanu!
Mehhs luhdsam Deewa Swehtu Garru,
Lai winsch mums pelihds pastrahdabt
To swehtu darbu, ka ar warru
Sa debbes walfiba nahf klahf.

Nu wezzais tehws! Kad schinni deena
Tu preek' un gohdu peeredfi,
Lad semmigi to leezi zeena,
Pee Jesus kahjahm aiknessi!
Tam ween tas gohds! Ur Simeanu
Lad warri fazziht tizzigi:
Es redsejs tawu pestifchanu,
Es prohjam braufschu meerigi! —

• Darbu=rullis pa mehnescheem; jeb mahziba, kahdi darbi fainneefcheem ar famu faini ikkatrà mehnesi pehz kahrtas ja=strahda.

S e p t e m b e r m e h n e f i.

Sahfama pufse.

Pahr mahjas buhschanu. Pee mahjas taggad deesgan darba, fewischi ar dahrsa augteem, kad tee jau nonemti. Wiss' pirmahf runnafim pahr kartuppeteem. Kartuppeli irr katram ne zeefchama barriba un tohs warr us wiffadu wihs'i bruhleht. No winneem arri warr istaisiht: 1) Putraimus. Wahri kartuppelus mihs'tus, bet ne til dauds, kà plihst; kad atdsiffufchi, tad nomiso un fagreef masds gabbalinds, un tad schahwe us krahfni woi faulè til ilgi, kamehr paleef tahdi, ka gan drihs zaur spihd. Kad tà fashuüfchi, tad no smiltim un zitteem puttekeem tihrità dsirnavâ ja=maff, kà zitti putraimi. Tohs miltus, kas makohf eet nohs't, warr zittadi bruhleht. Schahdi putraimi til pat labbi kà zitti un winnus wehl ne waijag' wis til ilgi wahriht. 2) Sago=putraimus. Kad kartuppelus til tahf jau effi fataisijis un masgajis, kà preefsch smalkahm stehrkelehm mehds fataisih't, prohti, labbi tihri kassijis un masgajis, tad, kad wifs uhdens notezzejs, tad teef masds tshetrfantigds gabbalinds fagreesti, kas tad tihrà istabâ, kur faule ne peeteef, teef schahweti, jo ilgal', jo labbak'. Kad labbi ischüüfchi, tad teef ar rullu=lohku jeb wangali ar sinnu tà faspreefti, ka tee masds graudds isdallahs. Schee graudi teef rulleti jeb bersti zaur tahdu feetu, kam tahdas azzis, zil rupjeem scheem sago putraimeem waijag' buht. Zee rupjumi, kas paleef, teef atkal ar wangali faspaiditi un tad wiffi lohpa zaur miltu feetu sijati, kur tad tee putraimi feetâ paliks. 3) Maifi. Jau daschas sinnas lassitajeem irr rohka, kà no kartuppeteem maifi zept, bet te wehl zittu mahzibu dohs'im. Nemm $\frac{1}{3}$ woi $\frac{1}{2}$ til dauds kartuppelu, kà miltu waijadsehs maifei; fabere tohs kahdâ traukâ, usleij aukstu uhdenti wirfâ un bers ar fohetu labbi stipri. Kad uhdens jau labbi melns palizzis, tad usleij zittu; tas ja=darra til ilgi, kamehr uhdens til pat tihrs paleef, kà usleers; zaur scho berschanu winneem wiffi netihrumi un misas noees. Tahdi nu winni 2 stundas preefsch maifes eejaufchanas ja=wahra mihs'ti un kad drufzin atdsiffufchi, ar tihrahm rohkahm ja=faschkaida, un zaur drahfchu feetu ja=isbersch, kur ta palikkufe misa feetâ paliks. Ja zaur feetu rihwejoht paleef fausi, tad warr drufzin auksta uhdens peeleeft. Schi kartuppelu putra nu lihds ar rudsu milteem us sinnamu wihs'i maifei ja=eejauz. 4) Sweestu. Wahri kartuppelus mihs'tus, nomiso un tad kahdâ traukâ fabers til smalki, ka putraimi ne paleef. Kad schi putra atdsiffufe, warri kahdu masumu falda woi fshba kreima peelikt, un tad $\frac{3}{4}$ stundas kult, kà zittu sweestu. Kad peens no sweesta jau atschihrees, tad labbi isspaidi, ismasga zittâ traukâ un fahli. Ja 1 mahrz. falda woi fshba kreima ar 1 mahrz. tahdas kartuppelu putras kahdâ wihs'e fataisifi, tad tewim buhs 2 mahrz. labba un gahda sweesta. — Kad daschkahrt kreima sweests wezs palizzis, tad to warr katlinâ iskaufeht, to nelabbumu ar karoti noneme un, kad atdsiffis, ar kartuppelu mihs'lu famaisiht un fahliht. Schim arri warr zeptu fihpolu fullu peemaisiht, zaur fo gahdaks buhs un warrehs ilgal' glabbah't. 5) Miltus. Preefsch milteem tee

kartuppeli irr tee labbafee, kam eefſcha dſeltena un ſkaidra. Papreeſch tohs eeberr traufâ un usleij uhdni wirfû, kur lai kahdu brihdi pamirkſt. Pehz nemm ar ſtohtu berſt un maſgaht tif ilgi, kamehr paleek itt tihri un kamehr uhdens, fo usleij, wairs ne paleek tumſchs. Nu warri tohs woi rippitês ſagreeſt, woi ar kappajamu dſelfi ſakappaht. Kad tas padarrihts, tad berr tahdâ traufâ eefſchâ, kam tif 2 dalkas teef pilnas un to 3ſchu dalku peepildi ar uhdni. Pirmâ deenâ tas uhdens 2 reiſ' ja=pahrmihj un us preekſchu arri tas ikreiſ' un allaſchin ja=nolaiſch, ſewiſchki tad, kad baltas ſchkuhmes wirfû mettahs un kartuppeli paſchi ja=iſſpaida. Za deht waijaga traufam appakſch puffê eetaiſiht nolaiſchamu tappu un to ar ſalmeem aiſlikt, ka uhdenam notekkoht, kartuppeli ne eet ſkadhê. Za winni warr mirkt 6 lihds 10 deenas, woi wehl ilgak', kamehr winni tâ ismirkſt, ka paleek kâ beesa putra. Un ja ir tad naw wakka isnemt, warr wehl ilgaki turreht; tif ween tad 3 lihds 4 reiſ' pa deenu uhdens ja=nolaiſch un ja=usleij. Kad kahda nelabba ſmakka gaddahs, ta milteem ne ſkadhêhs wis, jo uhdens to nowilks. Kad mehrzeſchana pa gallam, tad faberr winnus rupjâ maiſâ un leez ſohgôs, lai uhdens nowelkâhs. Kad uhdens nowilzees, tad us audelka pa plahni ja=iſberr un ſaulê ja=ſchahwe; bet kad leetains laiks, woi ſeema, tad tohs warr tihrà, ſiltâ iſtabâ, krahſni woi rijâ ſchahweht. Jo ahtaki ſchubs, jo kohſchaki buhs milti; bet kad lehnâm ſchubs, tad milti buhs pellehki. Kad jau tif taht ſchuiſchi, ka ar pirkſteem warr faberr, tad warr woi meeſeri ſagruht, woi dſirnowâ ſamalt un iſſijah. Schahdi milti laufeſs ilgi glabbah. No 10 mahrz. kartuppetu dabbuſi gan driht 3 mahrzinas labbu miltu. ſaſaluſchi kartuppeli, kas zittur gan driht ne kur ne geld, preekſch milteem tif pat labbi, kâ priſchi; tif ween tee papreekſch ja=mehrz aukſtâ uhdni, lai ſals iſmelkâhs. Arri dihguschus kartuppelus us to warr bruhkêht. — Taggad arri gatawus dahſa=augtus warr ſchahweht, us fo tê derrigas mahzibas dohſim. Kartuppeli arri ſchahwejami. Nemm nomifotus un ſagreeſtus priſchus kartuppelus, ſarihwe tohs ſmalſki; tad eelez rupjâ maiſâ un iſſpeed to fullu, kamehr tif ſauſi paleek kâ ſeers. Tad ſchohs gabbalus noleez tahdâ weetâ, kur pa wiſſam iſſchuhſt. Za iſſchahweti winni 3 gaddus labbi ſtahw; gan $\frac{2}{3}$ dalkas maſak ſwerr, bet kad, gribbedams bruhkêht, mehrze, tad ſawu pirmeju ſwarru atkal atdabbu. Woi arri tâ: ſagreeſ winnus ar wiſſu miſu plahnâs rippitês un iſſchahwe krahſni; tad arri buhs ilgi glabbajami. Za pat arri zittus dahſa augtus warr ſchahweht un ilgi glabbah; warr ſchahweht ne tif ween krahſni, woi us krahſni, bet arri ſaulê. Ja ſaulê ſchahwe, tad ja=uſtaifa ſawadas ſtallaſchas un ſchahm wirfû ja=iſkrahj pirkſta beelumâ, un 3 woi 4 reiſ' pa deenu ja=apgrohſa; wakkarôs allaſch iſtabâ woi klehri ja=eeneſs. Ja krahſni ſchahwe, tad, kad maiſe iſſwilka, eeberr paplahni un allaſchin apgrohſi. Un ja us krahſni, tad ſataiſi arri ſawadus galdus no drehbes un iſkrahj appakſchâ; bet ja krahſs irr karſta, tad ſchee galdi ja=peekerr pee greeſteem. Kad puttekli iſtaba, tad tahs ſchahwejamas leetas ja=apſedſ. —

N. L.

(Weidsama puffe us preekſchu.)

Brihw drikkêht. No Widſemmes General-gubbernementes puffes: Dr. C. C. Napierſky.